

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

סוטה יח

עניין: אמן שלא אטמא

מרומי שדה

מכני תשובה, משו"ב חוזרת ושונה: ולפי דברינו מוצא יפה בצריחת דמיון לא כשאמר ר"מ אמן שלא אטמא שאם תעמא המים צודקין אותה מעכשיו, אלא כשתעמא המים מערערין אותה וצודקין אותה. ולפי פשוטו אינו אלא תימה, מה"ט נימא שפכה נבדקת עתה על מה שתעמא בשנה הבאה, וכי הא"ך אפשר לומר שתעמא לפני החטא. אלא ה"ך, לא כשתעמא אח"כ מועיל ערטור המים של עתה, וא"כ אפילו יעבור הבעל עזירה אח"כ הרי כבר נבדקה, אלא אז יבו המים מערערין. וא"כ כשתעמא עזירה ובעל כח המים שוב אין מערערין אותה, ולריכה לשתות מחדש:

מנחת חינוך מצוה שסו

ובזה אני מצין פירוש הגמרא בסוטה י"ח ע"ב, על הא דר' מאיר סובר אמן שלא אטמא מציאה הגמרא תינה לא כשאמר ר' מאיר אמן שלא אטמא שאם תעמא המים צודקים אותה מעכשיו, ופירש"י ד"ה לא כשאמר, לא עלתה על דעתו

שתבדק עכשיו על העמיד. אלא לכשתעמא מים מערערין אותה וצודקין אותה, ופרש"י ד"ה מערערין, חחרין לה לתוך גרונה וכו' וצודקים אותה. והנה הדברים תמוהים, היאך יעלה זאת על הדעת שהמים יבדקו חיפף על העמיד, והיכן מצינו עונש צדיני שמים על העמיד, דהצחירה צד האדם, דאפשר שלא תזנה, וגם כל ישראל צחוקת כשרות והיאך תהיה סברא דהשי"ת יענוש אותה על העמיד, ומצינו כמה פעמים [ראש השנה ט"ז ע"ב] דאין זה דרכו יחצרך שמו, מרוב חסדיו משלם שכר לעמיד אצל לא עונש כמצואר הרצה בספרים, ולמה צריך הש"ס לפרש דלא עלה על דעת ר' מאיר דבר זה. ולפי מה שכתבתי ניחא, דזה הו' כמו שמוצא כמה פעמים בש"ס [בגיטין ע"ב ע"א], דתנאי מעכשיו היינו דהוא למפרע, ותנאי אם או לאחר, דהוא אז לאחר זמן, א"כ זה פירוש, דלא עלתה על דעת ר' מאיר שהמים צודקים מעכשיו, היינו אם זינתה לאחר זמן שהמים שאז צודקים, וא"כ אע"פ שהבעל בעל צעילה אסורה בין השמיה להזנות מ"מ נבדקת כיון דבשעת השמיה היה מנוקה מעון, אלא לכשתעמא המים מערערין וכו' היינו דהבדיקה היא מתחלת עתה, וכיון דבא הבעל קודם ציאה אסורה אין המים צודקים, כיון דמתחיל עתה לא עדיף משמיה חדשה, כיון דבא ציאה אסורה שוב אין המים צודקים. ואל יקשה היאך המים צודקים מכאן ולהנא

גבורת יצחק

והנה המוס' ד"ה אמן שלא אטמא הביאו מהירושלמי שהמים פקודים צה לכשתעמא המים צודקין אותה למפרע, וכבר הקשו למאי הביאו המוס' הירושלמי כשתנא כן בצבלי, אולם להמציא צירושלמי איתא שהמים פקודים לכשתעמא המים צודקין אותה למפרע והכוונה צה לא שיבדקו אותה למפרע כ"א שהבדיקה תהא ע"י השקאה שנעשית מקודם שזינתה ולא צעינן מעשה השקאה חדשה ולדעת הירושלמי המים שפקודין צה יבדקו אותה ולא צריך לחזור לתוך גרונה, והמוס' הביאו הירושלמי להוכיח מיני' שגם לדעת הצבלי לא ה"י השקאה חדשה, וכן נראה מהרמב"ם בפ"ד מהל' סוטה הי"ו שהמים לא חזר לתוך גרונה אלא המים שהיו פקודים צה צדק אותה וכדס"ל להמוס'.

הערות רבי אלישיב

תניא לא כשאמר ר"מ אמן שלא אטמא שאם תעמא מים בודקין אותה מעכשיו וכו'. וכבר תמהו האחרונים טובא עי' פורת יוסף ותוה"ק מאי ס"ד לענשה על עבירה שעתידיה לעשות הא באשר הוא שם כתיב אצל ישמעאל ואיך יענוש הכתוב על מה שעדיין לא עברה (ע' ר"ה ט"ז:). ולכאור' יש להקשות יותר שהרי איתא לקמן (כ' ע"א) דאינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאת גידין והם אומרים הוציאוה שלא תטמא את העזרה, והיינו שמתה מיד, ואי נימא דהמים בודקין אותה עכשיו על העתיד הא מתה מיד ונמצא דלא חטאה עדיין דקשה לומר דזינתה בעודה בעזרה קודם מיתתה.

והיה נראה בכל זה וכן כתב התוספות הרא"ש בסוגיין דמצינו בהשקאת סוטה דבר והיפוכו, דאם זינתה הרי שנינו דאינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות וכו' עד שמתה במיתה משונה זו, אבל אם לא זינתה מבוואר לקמן (כ"ו ע"א) וכך הביא הרמב"ם (פ"ג מסוטה הכ"ב) סוטה ששתתה והיתה טהורה הרי זו מתחזקת ופניה מזהירות ואם היה בה חולי יסור ותתעבר ותלד זכר ואם היתה דרכה לילד בקושי תלד במהרה וכו' עיי"ש, [מש"כ הרמב"ם פניה מזהירות, לכאור' צ"ע מאין מקורו לזה (עי' תרגום יהונתן פ' נשא)]. וא"כ שכל הטובות האלו ניתנים לה אם לא זינתה, א"כ היה אפשר לומר דכל הס"ד הוה לא שתמות עכשיו משום הא דעתידיה לחטוא, דודאי לא מיענש הכתוב על עבירה העתידיה ליעשות עד שתיעשה, אלא הכוונה דכל אלו הטובות לא תהיינה לה אם תזנה להבא שהכל יודע לפניו יתברך, וע"ז ס"ד דלא יתנו לה, קמ"ל דאם לא זינתה בינתיים יהיה לה כל אלו הטובות אע"פ שהיודע עתידות יודע שתזנה להבא.

